

The analysis of constituents of social-pedagogical support of children-orphans and children, deprived of paternal care, in modern Spain is carried out in the article. The author describes the normative-legal base of social care for this category of children in Spain, determines the priority forms of their social-pedagogical care.

Social-pedagogical care, orphan, guardianship, adoption, specialized social services, social-pedagogical work.

УДК 378.046.001.4:63

МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КУЛЬТУРИ СТУДЕНТІВ-АГРАРІЇВ У ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ

Н.О. Зуєнко, кандидат педагогічних наук

Стаття присвячена виокремленню та обґрунтуванню комплексу педагогічних умов та принципів, які забезпечують формування комунікативної культури майбутніх фахівців сільського господарства України. Визначені умови покладені в основу розробленої методики поетапного формування комунікативної культури, яка включає комплекс форм, методів і прийомів, спрямованих на розвиток комунікативної грамотності студентів.

Комунікативна культура, психолого-педагогічні умови, принципи навчання.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Україна початку ХХІ століття перебуває на етапі трансформації суспільного розвитку й радикальних перетворень у сфері освіти, що пов'язані з інтеграцією України в європейське освітнє середовище. В зв'язку з цим особливого значення набувають теоретико-методологічні, соціально-психологічні, організаційно-педагогічні та методичні аспекти проблеми повноцінного гуманістичного розвитку випускників-аграріїв у напрямі сформованості у них професійної компетентності, що включає й мовленнєвий аспект [3, с.91].

Мета статті – розглянути педагогічні умови і принципи формування комунікативної культури майбутніх фахівців сільського господарства.

Виклад основного матеріалу дослідження. Вітчизняна педагогічна наука сформувала власні традиції в організації процесу навчання й виховання студентів-аграріїв. Водночас слід зазначити, що певна зміна пріоритетів у стратегічних напрямках розвитку аграрної освіти у європейській та світовій спільнотах значною мірою вплинули на характер і зміст підготовки студентів в Україні. У Державному стандарті і концепціях мовної

освіти реформування школи пов'язується з оновленням змісту навчання мови у вищих освітніх закладах, спрямуванням їх на формування творчої мовної особистості студента. З-поміж основних напрямів модернізації вищої аграрної освіти в нашій країні одним із актуальних сьогодні постає формування комунікативної культури майбутніх аграріїв.

Відзначимо, що для формування комунікативної культури студентів необхідна відповідна організація навчального процесу та створення сприятливих психолого-педагогічних умов, як обставини чи обстановки, «яка може сприяти розвитку або гальмуванню будь-якого явища чи будь-якого процесу» [2, с. 15]. Незважаючи на те, що предметом великої кількості педагогічних досліджень виступають педагогічні принципи та умови реалізації певних процесів, в сучасній науці існують певні розбіжності в тлумаченні самих понять.

Для успішного формування комунікативної культури студентів необхідно визначити ті педагогічні принципи та умови, що будуть сприяти цьому процесові, і тим самим забезпечувати підвищення якості їхньої мовної підготовки.

Педагогічні умови, на думку Кутькіної О. П., це «зовнішні обставини, що здійснюють істотний вплив на протікання педагогічного процесу, і які меншою чи більшою мірою свідомо сконструйовані педагогом» [5, с.16]. За такої думки виникає протиріччя стосовно абсолютної участі педагога у «конструюванні» педагогічних умов та підтримкою високого рівня неперервної мотивації, адже остання, як одна з найважливіших компонентів будь-якої діяльності, і педагогічної в тому числі, не є штучно створеним викладачами продуктом, а є інтегрованою характеристикою особистості, яка навчається.

Бахов І. С., слідом за Амендом А. Ф. та Яковлевою Н. М., визначає педагогічні умови як «комплекс взаємодіючих мір, навчально-виховного процесу», які спрямовані на формування певної компетентності та які «забезпечують перехід на більш високий рівень її сформованості» [1, с.314].

Зокрема, провідними умовами формування комунікативної культури студентів-аграріїв є: сформованість професійної педагогічної компетентності викладача, відбір і структурування змісту навчального матеріалу відповідно до пізнавальних можливостей студентів; реалізація системи методів навчання, спрямованих на формування комунікативної культури студентів.

Педагогічні умови, фактори та принципи навчання складають основу наукової концепції системного формування комунікативної культури студентів-аграріїв. При розробці педагогічних систем вчені найчастіше зупиняються на таких складових, як: студенти, викладачі (чи технічні засоби навчання), цілі, зміст, процеси, організаційні форми виховання і навчання, реальний результат, принципи, підходи (конструктивний, технологічний, дослідницький) тощо. Висвітлення усіх елементів педагогічної системи і є формулюванням концепції.

Провідна мета системи формування комунікативної культури студентів – поетапний розвиток комунікативної культури як складної, інтегрова-

ної властивості особистості від репродуктивних, виконавчих рівнів до продуктивних, творчих.

З огляду на значний обсяг наукової та професійної термінології, яку мають засвоїти студенти-аграрії, невелику кількість годин, відведених на опанування професійною лексикою постає питання про інтенсифікацію та оптимізацію навчального процесу. Для успішної його реалізації дослідники пропонують удосконалення змісту навчального матеріалу та методів навчання [2].

Зміст навчального матеріалу, як один з основних педагогічних факторів, забезпечує цілеспрямоване формування необхідними знаннями, вміннями та навичками. Учені вважають, вдосконалення змісту навчального матеріалу з формування комунікативної культури студентів передбачає:

часовий перерозподіл навчального матеріалу з тенденцією викладу нової термінологічної інформації на початку заняття, коли сприйняття студентів більш активне;

раціональне дозування навчального матеріалу для опрацювання нових термінів;

відбір мовного матеріалу з чітким виділенням у ньому основних термінологічних лексем, професійно орієнтованих;

забезпечення логічної наступності, послідовності при опануванні новою професійною термінологією [2, с.17].

Надання викладачам свободи вибору змісту навчання уможливорюється через визначення ними найбільш цікавої та необхідної у практичній діяльності інформації з методики і техніки викладання навчальних дисциплін і виховання студентів.

Особливо важливою є подібна робота викладачів вищих аграрних закладів, де формування комунікативної культури студентів ускладнюється розпорошеністю термінологічних знань за низкою дисциплін як природничо-гуманітарного, так і блоку фахових та спеціальних дисциплін, а також недостатньою методичною базою [2, с.16].

Особливу увагу, як зазначає Вікторова Л. В. [2, с.14], слід приділяти розширенню термінологічного словника студентів, яке здійснюється під час вивчення усіх дисциплін, але активізація вже відомих лексем досягається лише за допомогою різних вправ. Успіх цієї роботи значною мірою залежить від урахування системних зв'язків, які характеризують лексику. Важливо, щоб слова сприймалися і засвоювалися студентами не ізольовано одне від одного, а певними комплексами. Це має бути враховано в текстах вправ, у яких пропонуємо подавати матеріал на основі смислових, лексико-граматичних, словотвірних, стилістичних особливостей.

На заняттях з формування комунікативної культури студентів-аграріїв позитивний результат дають такі основні об'єкти словникової роботи: слова і стійкі словосполучення, з якими студенти зустрічаються вперше або значення яких не зовсім розуміють; лексико-семантичні ряди, групи слів, що функціонують у різних контекстах; співвідносні лексичні засоби: активна і пасивна лексика, літературні й позалітературні, нейтральні і стилістично забарвлені слова; професійна лексика й термінологія [2].

Основою словникової роботи, як вважають вчені [2], є опора на лексичне значення слова. Збагачення словникового запасу, особливо професійною лексикою, пов'язане не тільки з його кількісним збільшенням, але й з якісними змінами, що виражаються у розширенні обсягу понять, в уточненні значень слів, в ознайомленні з новими значеннями вже відомих слів. Розвиток активного словника – це систематична, добре організована, цілеспрямована робота, пов'язана з усіма розділами й темами мовного курсу у вищій школі.

Сформованість професійної компетентності викладача – наступна важлива умова будь-якої діяльності взагалі, і формування комунікативної культури студентів-аграріїв, зокрема.

Професійна компетентність викладача як система внутрішніх ресурсів, необхідних для здійснення ефективної комунікативної дії в педагогічній взаємодії, відіграватиме значну роль, гальмуючи чи прискорюючи процес формування комунікативних умінь студентів.

Для забезпечення ефективних умов поетапного формування у студентів комунікативної культури необхідно реалізувати систему підготовки та підвищення педагогічної майстерності викладачів.

В поняття “професіоналізм викладачів” дослідники включають такі компоненти:

1. Досконале володіння своїм “знаряддям” праці – мовою, словом.
2. Вміння зосередити увагу студентів і зацікавити новим матеріалом.
3. Здатність враховувати вікові та психологічні особливості студентів, рівень їх розвитку, забезпечити індивідуальний підхід.
4. Готовність розглядати навчання, виховання і розвиток в їх діалектичному зв'язку і єдності.
5. Вміння поєднувати теорію і практику у викладанні навчальної дисципліни тощо.

Педагогічна діяльність тісно пов'язана з особистісними якостями педагога, його мотивами та ціннісними орієнтаціями, самосвідомістю, професійними установками і впливає на результативність навчально-виховного процесу. Під педагогічною діяльністю викладача необхідно розуміти його професійну діяльність, яка в цілому спрямована на якісну підготовку (навчання і виховання) студентів.

На підготовчому факультеті вищих навчальних закладів необхідно передбачити систему заходів щодо підвищення педагогічної майстерності професорсько-викладацького складу. Досить ефективними є “круглі” столи, науково-практичні конференції, методичні семінари, відкриті лекції, взаємовідвідування занять викладачами тощо [4, с. 75].

Отже, педагогічні умови та принципи складають основу наукової концепції системного формування комунікативної культури студентів-аграріїв в процесі їх професійної підготовки, яка реально зв'язує цілі, зміст навчального матеріалу, виклад, учіння та навчальне мікросередовище.

Висновки і перспективи подальших наукових досліджень. Говорячи про методологічні аспекти формування комунікативної культури

студентів вищих аграрних закладів, ми дійшли до висновку, що виділені обставини формування комунікативної культури (а саме: сформованість професійної педагогічної компетентності викладача, відбір і структурування змісту навчального матеріалу відповідно до пізнавальних можливостей студентів; реалізація системи методів навчання, спрямованих на формування комунікативної культури студентів) покладені в основу розробленої нами методики поетапного формування комунікативної культури, яка включає комплекс форм, методів і прийомів, спрямованих на розвиток комунікативної грамотності студентів, проте вона не вичерпує всієї складності цієї педагогічної проблеми. На наш погляд, формування високого рівня комунікативної культури студентів неможливе без систематичної, цілеспрямованої роботи. Перенесення акценту з інформаційного навчання на методологічне, на розвиток у студентів здатності до набуття нових знань та їх узагальнення і приведення до чіткої системи, є одним з головних принципів методичної роботи в комплексі і перспективою для розвитку подальших досліджень.

Список літератури

1. Бахов І.С. Педагогічні умови формування професійно-комунікативної компетентності перекладачів в системі вищої освіти / І.С.Бахов // Вісн. Київ.нац.ун.ім.Т.Шевченка. – Серія «Соціологія. Психологія. Педагогіка.» - Додаток 4, том II (14) – 2009. – Тем.вип.№3. - «Вища освіта у контексті інтеграції до європейського освітнього простору». – С.313-323.
2. Вікторова Л.В. Концепція формування професійно-термінологічної компетентності майбутніх лікарів ветеринарної медицини // Професіоналізм педагога у контексті Європейського вибору України : Матеріали міжнародної науково-практичної конференції "Професіоналізм педагога у контексті Європейського вибору України", 20–22 вересня 2007р., м. Ялта. – Зб. статей: Ч.2. – Ялта: РВВ КГУ, 2007. – С. 14–18.
3. Вікторова Л. В. Формування професійно-термінологічної компетентності майбутніх фахівців сільського господарства / Л. В. Вікторова // Розвиток освіти в умовах поліетнічного регіону : матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (9–11 квіт. 2009 р., Ялта). – Ялта : РВВ КГУ, 2009. – С. 90–95.
4. Вікторова Л.В. Організаційно-методичні умови формування професійно-термінологічної компетентності у студентів вищих аграрних закладів // Наукові записки: [збірник наукових статей] Нац. пед. ун-т імені М.П. Драгоманова. – К.: Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2007. – Вип.67. – (Серія педагогічні та історичні науки). – С. 66–76.
5. Кутькина О.П. Педагогические условия формирования медиакомпетентности будущих библиотечно-информационных специалистов: автореф. дисс. на соискание уч. степени канд. пед. наук : спец. 13.00.08 "Теория и методика профессионального образования" / О.П.Кутькина. – Барнаул, 2006. – 23 с.
6. Галузяк В.М. Педагогіка: Навчальний посібник / В.М.Галузяк, М.І.Сметанський, В.І.Шахов // 2-е вид. випр. і доп. – Вінниця: „Книга-Вега”, 2003. – 416с.

Стаття посвящена виділенню і обґрунтуванню комплексу педагогічних умов і принципів, які забезпечують формування

коммунікативної культури майбутніх спеціалістів сільськогосподарського господарства України. Визначені умови покладені в основу розробленої методики поетапного формування коммунікативної культури, яка включає комплекс форм, методів і прийомів, направлених на розвиток коммунікативної грамотності студентів.

Коммунікативна культура, психолого-педагогічні умови, принципи.

The article is devoted to a selection and ground of complex pedagogical terms and principles which provide forming of communicative culture of future agricultural specialists. The paper discusses the pedagogical conditions, factors and principles of learning that affect the level of communicative culture of the students. It is determined that the content of educational material is one of the major educational factors. Pedagogical conditions and principles form the basis of the scientific concept of communicative culture system. Students farmers during their training, that really connecting objectives, content of training material, presentation, learning and educational microenvironment. The conditions (formation of professional pedagogical competence of the teacher, the selection and structuring of the content of the material in accordance with the cognitive capabilities of students, the implementation of the system of teaching methods aimed at developing students' communicative culture) as the basis of the developed technique of gradual formation of the communicative culture, which includes a range of forms, methods and techniques to the development of communicative literacy students.

Communicative culture, terms, principles.

УДК 378.147

ОРГАНІЗАЦІЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ В УМОВАХ ОСОБИСТІСНО ОРІЄНТОВАНОГО НАВЧАННЯ

**Л.С. Ібрагімова, аспірант кафедри готельно-ресторанної
справи ХДУ**

Розглянуті перспективи застосування самостійної роботи під час підготовки учнів та студентів. Проаналізовані позитивні і негативні якості при впровадженні самостійної роботи в навчальний процес.

Самостійній роботі, навчальний процес, самоконтроль

Актуальність та постановка проблеми у загальному вигляді. Навчальний процес у вищій школі відповідно до Болонського процесу, що